

X Conferència anual de la SCC 2000

Especial *Deu anys de conferències, deu anys d'investigació*

La tasca universitària: Informe del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual (Universitat Pompeu Fabra)

per Xavier Ruiz-Collantes

Director del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual (UPF)

El Departament de Periodisme i Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra agrupa el professorat de les àrees de coneixement de periodisme i de comunicació audiovisual i publicitat que exerceix la docència en aquesta Universitat. Per tant, el Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual té les responsabilitats de gestió del professorat, del tercer cicle i d'investigació, corresponents als Estudis de Periodisme i als Estudis de Comunicació Audiovisual.

La llicenciatura de periodisme va iniciar les seves activitats en el curs 1992-1993, i la llicenciatura de comunicació audiovisual començà la seva activitat docent en el curs 1993-1994. La llicenciatura de periodisme s'estructura com a estudis de segon cicle, mentre que la llicenciatura en comunicació audiovisual s'estructura com a estudis de primer i segon cicle. El Departament de Periodisme i Comunicació Audiovisual, com la resta de departaments de la UPF, es va constituir oficialment el 1996.

La naturalesa, l'organització i el desenvolupament del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual s'han d'entendre dins el marc que s'ha definit. En primer lloc es tracta d'un departament amb una trajectòria curta i, a més a més, és un departament on es reuneixen dues àrees de coneixement que en altres universitats corresponen a departaments diferenciats. D'altra banda, el caràcter i la dinàmica del Departament i de la tasca d'investigació que s'ha desenvolupat al seu si són íntimament lligats al caràcter específic que tenen les llicenciatures de periodisme i de comunicació audiovisual a la UPF.

El fet que el Departament abrasi dues àrees de coneixement ha produït algunes conseqüències d'interès:

– Durant els primers anys d'existència del Departament hi ha hagut un esforç important de formulació d'un projecte acadèmic comú.

– S'ha produït també la creació de grups d'investigació de caràcter interdisciplinari, amb professors de les dues àrees, vinculades a un mateix grup per afinitats de tipus científic i metodològic.

– A partir del curs 1999-2000, el Departament ofereix un curs de doctorat comú –doctorat en comunicació social– on s'integren els dos itineraris diferents, periodisme i comunicació audiovisual. Fins al curs 1999-2000 funcionaven dos doctorats separats, un per a cada àrea de coneixement.

El fet que la vida del Departament sigui encara curta significa també que el treball desenvolupat durant aquests anys s'ha centrat en els objectius fonamentals: en primer lloc, donar suport a la consolidació dels Estudis de Periodisme i de Comunicació Audiovisual. En segon lloc, construir unes bases sòlides per al desenvolupament d'una àrea d'investigació rellevant que es pretén projectar cap al futur com una àrea de referència de primera línia.

Els Estudis de Periodisme i de Comunicació Audiovisual de la UPF s'han configurat a partir d'uns principis fonamentals específics que han fet que aquests estudis tinguin actualment un merescut prestigi dins els àmbits acadèmics i professionals. Els Estudis de Periodisme i de Comunicació Audiovisual de la UPF tenen igualment com a objectiu fonamental optimitzar els recursos acadèmics per a la formació de futurs professionals amb un alt nivell i preparats per a l'accés als diferents sectors dels mitjans de comunicació social, sectors en constant interrelació on es produeixen importants canvis i transformacions.

Els principis bàsics que dirigeixen el desenvolupament dels Estudis de Periodisme i de Comunicació Audiovisual de la UPF tenen una incidència important en la composició del cos docent del Departament. Un percentatge elevat del professorat és format per professionals de prestigi dels diferents mitjans i àmbits de la comunicació.

D'altra banda, el nombre de professors numeraris del Departament ha estat reduït fins al moment, encara que en un futur immediat augmentarà considerablement amb l'aplicació d'una nova plantilla de professorat per als diferents departaments de la UPF. El professorat numerari és el professorat de dedicació permanent, amb un perfil específicament acadèmic, que habitualment desenvolupa tasques d'investigació. Un nombre significatiu de professors associats al Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual de la UPF, amb activitats professionals de reconeguda rellevància, han dedicat també part dels seus esforços a desenvolupar tasques d'investigació i a posar les bases per al desenvolupament futur de diferents línies de recerca.

Un cop consolidats els Estudis de Periodisme i Comunicació Audiovisual al seu vessant docent, el Departament haurà de centrar-se prioritàriament en la potenciació del treball d'investigació, desenvolupant els grups de recerca que s'han engegat, configurant nous grups i, especialment, definint línies estratègiques per al futur que permetin situar la investigació de la UPF sobre comunicació en un lloc rellevant i amb un perfil específic dins el conjunt de la investigació sobre comunicació que es realitza a Catalunya i a Espanya.

Nuclis i línies d'investigació

Al llarg dels darrers anys, diferents professors lligats al Departament han anat configurant nuclis d'investigació que han desenvolupat diferents línies de treball. Cadascun d'aquests grups pot tenir formes d'organització específica i trobar-se en un estat de configuració diferent. Malgrat això, tots ells constitueixen un substrat fonamental per a la realització de projectes per al futur.

En primer lloc, existeixen alguns grups de recerca lligats a l'àrea del coneixement de periodisme. Aquests grups són els següents:

Observatori de la Comunicació Científica

L'OCC és un centre especial de recerca de la Universitat Pompeu Fabra i té per objectiu l'estudi de totes les fases del procés de comunicació social de continguts propis del món de la ciència i la tecnologia, així com l'estudi de les relacions entre ciència, periodisme i societat. L'OCC és dirigit pel professor Vladimir de Semir.

Per tal d'assolir els objectius plantejats, l'OCC desplega programes de recerca especialitzada i organitza cursos de postgrau, seminaris, conferències, edició de revistes, etc. L'OCC organitza i desenvolupa les seves activitats segons sis línies d'investigació: comunicacions de crisis; comunicació científica i representació de coneixements; periodisme especialitzat en ciència i tecnologia; avaluació de la qualitat de la informació biomèdica; estratègies i nous productes de divulgació de la ciència i la tecnologia; participació en la xarxa internacional d'estudis del discurs.

Disseny Periodístic Barcelona' 95

Aquest és un grup de recerca dirigit pel professor Carles Pérez de Rozas, que es va fundar arran de la celebració a Barcelona, l'any 1995, del 17è congrés de la Society of Newspaper Design (SND). Aquest grup de recerca pretén estudiar els fenòmens relacionats amb el disseny periodístic i els seus avanços professionals.

Així, durant el període 1999-2000 es desenvolupa un estudi sobre la premsa diària llatinoamericana els últims vint-i-cinc anys. Aquest estudi es realitza a partir d'una mostra de portades de cinquanta diaris, i s'utilitza una enquesta qualitativa entre importants directors d'art dels principals diaris llatinoamericans.

AULA D'HISTÒRIA DEL PERIODISME DIARI DE BARCELONA

L'Aula d'Història del Periodisme Diari de Barcelona és una unitat de recerca sobre història del periodisme constituïda el 1997 pels Estudis de Periodisme de la Universitat Pompeu Fabra i l'Arxiu Històric de la ciutat de Barcelona. El coordinador és el Dr. Jaume Guillaumet.

Fins al moment aquesta unitat de recerca ha realitzat activitats com les següents:

- Col·loquis anuals sobre: «La premsa com a patrimoni històrico-do-

cumental» (1998); «Política hemerogràfica» (1999); «Digitalització d'hemeroteques» (2000).

– Col·laboració en treballs de recerca d'estudiants de doctorat i buidatge de col·leccions per autors.

– Exposició «Els diaris del segle xx Col·lecció Josep Bosch i Grau», en col·laboració amb *El Periódico de Catalunya*.

En l'àmbit de la comunicació audiovisual existeixen també diversos grups que desenvolupen treballs d'investigació. Aquests grups són:

Grup de Recerca en Comunicació Audiovisual

El Grup de Recerca en Comunicació Audiovisual és un grup reconegut com a grup consolidat de recerca per la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT). Aquest grup és promogut pel Dr. Josep Gifreu i engloba professors de les àrees de comunicació audiovisual i de periodisme.

El nucli central d'aquest grup, fins al moment, és constituït per professors de l'àrea docent Teoria de la Comunicació, que pertanyen a l'àrea de coneixement de periodisme, i per professors de l'àrea docent Teoria de la Imatge, que pertanyen a l'àrea de coneixement de comunicació audiovisual i publicitat. Aquest nucli ha desenvolupat investigacions en el camp de l'anàlisi de contingut, agenda temàtica i anàlisi del discurs, dins el marc de la informació televisiva i la propaganda política. El grup va obtenir una ajuda DGICYT per a la realització d'una recerca sobre el tema «El format i l'agenda temàtica dels noticiaris televisius a Espanya», una investigació que fou dirigida pel Dr. Josep Gifreu. El 1997, aquest grup va aconseguir una ajuda DGES per a la realització d'una investigació sobre el tema «La identitat d'Espanya a través dels noticiaris televisius, entre l'Estat autonòmic i la Unió Europea». Aquesta investigació és dirigida pel Dr. Enric Saperas i es realitza en col·laboració amb professors de la Universitat de Santiago de Compostela, la Universitat de Salamanca i la Universitat de València. Amb l'ajuda del Consell de l'Audiovisual de Catalunya i amb la direcció del Dr. Xavier Ruiz Collantes, s'ha realitzat també una investigació, presentada l'any 2000, sobre el tema «La imatge de Catalunya a les televisions d'àmbit estatal». D'altra banda, en col·laboració amb professors dels Estudis de Ciències Polítiques i Socials de la UPF i amb una ajuda a la recerca de la Fundació Jaume Bofill, el 1998 es va presentar una investigació sobre el tema «Comunicació política i comportament electoral a les eleccions autonòmiques de 1995 a Catalunya». Aquesta investigació va ser coordinada pel Dr. Josep Gifreu i el Dr. Francesc Pallarès. En la mateixa línia, durant l'any 2000 s'ha realitzat una investigació, també finançada per la Fun-

dació Jaume Bofill i coordinada pel Dr. Josep Gifreu i el Dr. Francesc Pallarès, sobre «Comunicació política i comportament electoral a les eleccions autonòmiques de 1999 a Catalunya».

Dins el Grup de Recerca en Comunicació Audiovisual funciona també un subgrup de recerca en periodística, format pels doctors Josep M. Casasús, Montserrat Quesada, Jaume Guillamet i Josep Faulí.

Grups de Recerca en Estètica del Cinema i Televisió de Qualitat

Així mateix, el 1998 es van constituir dos grups de recerca de la UPF, un en estètica del cinema i un altre en televisió de qualitat. En aquests dos grups participen professors de les àrees docents Història de l'Audiovisual, Ideació i Guionatge, Producció i Realització, Teoria de la Comunicació, i Teoria de la Imatge.

Des de 1999 s'està desenvolupant una investigació finançada pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya amb l'objectiu d'analitzar el concepte de televisió de qualitat. Aquesta investigació és dirigida per la Dra. Mònica Terribas i pretén estudiar quins són els criteris que els professionals –directors de cadenes i caps de programació– de les cadenes TV3, TVE, Antena 3, Tele 5 i Canal+ utilitzen per definir la televisió de qualitat.

El grup d'investigació en televisió de qualitat fonamenta la seva existència en el fet que l'arxiu de l'INPUT de programes de televisió està dipositat a la biblioteca de la UPF. L'INPUT és una conferència internacional de televisions públiques que tracta sobre els programes de qualitat de tot el món, una trobada anual de realitzadors, productors, directors, programadors i guionistes. A la UPF s'organitza el MINIPUT, que és una versió reduïda de l'INPUT.

ARCA: Àrea de Recerca i de Creació Audiovisual

Sota el nom d'ARCA, un grup de professors de diverses àrees docents dels Estudis de Comunicació Audiovisual desenvolupen projectes de recerca i experimentació dins el camp de la creació audiovisual. ARCA realitza creacions audiovisuals que són el resultat de l'experimentació i la investigació de nous formats, ja siguin radiofònics, videogràfics o cinematogràfics.

ARCA ha realitzat produccions audiovisuals de caràcter creatiu i experimental finançades per empreses privades i institucions públiques. Així, per exemple, ha desenvolupat un nou tipus de format per a Barcelona Televisió i, per encàrrec del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, ha realitzat muntatges audiovisuals per ensenyar als estudiants de secundà-

ria a mirar la televisió, en els àmbits de la publicitat, els noticiaris i la ficció.

L'Institut Universitari de l'Audiovisual (IUA)

L'Institut Universitari de l'Audiovisual és un centre de recerca de la Universitat Pompeu Fabra dedicat a les noves tecnologies de la comunicació audiovisual. A més a més, desenvolupa activitats dins els camps de la formació, la producció i la difusió.

L'IUA ha estat dirigit des de la seva creació pel Dr. Xavier Berenguer i és lligat de manera directa al Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual, ja que gran part dels seus membres pertany a aquest Departament com a professors de l'àrea docent Noves Tecnologies, dels Estudis de Comunicació Audiovisual.

La investigació que es fa a l'IUA es centra en el desenvolupament de tecnologies digitals per a la producció audiovisual i en l'estudi dels efectes d'aquestes tecnologies en els processos de producció i recepció dels mitjans audiovisuals. Actualment la recerca s'organitza en dos grans àrees: la tecnologia musical i l'audiovisual interactiu.

El Grup de Tecnologia Musical és dirigit pel Dr. Xavier Serra i desenvolupa treballs d'investigació sobre l'anàlisi i síntesi de so dins el camp musical i d'altres aplicacions multimèdia. Aquest grup és finançat per subvencions de recerca de la Unió Europea i a través de contractes amb diverses empreses internacionals.

El Grup de Recerca en l'Audiovisual Interactiu és dirigit pel Dr. Xavier Berenguer i el Dr. Josep Blat i es centra en la recerca aplicada als següents àmbits: CD-ROM, multimèdia, Internet, webs, realitat virtual i televisió interactiva. Aquest grup desenvolupa projectes en CD-ROM, on s'ajunten l'element experimental i l'innovador dels nous llenguatges del mitjà digital. També es realitzen projectes sobre la realitat virtual com a mitjà de producció artística. En l'àmbit d'Internet i les webs existeixen en aquest moments dos grups que centren la seva investigació en el desenvolupament de noves formes i gèneres de contingut multimèdia, en el suport de la publicació de col·laboració (especialment en l'àmbit de l'ensenyament a distància) i en els diferents aspectes de la recuperació d'informació i els agents intel·ligents.

Publicacions

El Departament de Periodisme i Comunicació Audiovisual i els grups de recerca lligats a aquest Departament participen en les edicions de tres revistes de caràcter acadèmic: *Formats*, *Periodística* i *Quark*.

Formats

Formats/Revista de Comunicació Audiovisual és una revista editada pel Departament, els Estudis de Comunicació Audiovisual i l'Institut de l'Audiovisual. Aquesta publicació s'ha fixat com a objectiu prioritari la difusió de treballs d'investigació i d'anàlisi de la comunicació audiovisual. Des dels àmbits on es desenvolupen les investigacions sobre la comunicació audiovisual a la UPF, *Formats* s'ofereix com un instrument d'intercanvi amb altres institucions universitàries i professionals orientades envers el món de l'audiovisual. *Formats* té tres seccions: la primera es compon d'un conjunt d'articles, la segona és una secció de documents on s'inclouen treballs d'investigació amb diferents formats i la tercera secció correspon a memòries de l'activitat d'institucions com els Estudis de Comunicació Audiovisual o l'Institut de l'Audiovisual.

Fins ara han aparegut dos números de la revista *Formats*. El primer el 1998, dirigit pels doctors Josep Gifreu, Xavier Berenguer i Jordi Pericot. El segon el 1999, dirigit pel Dr. Domènec Font.

La revista *Formats* té només existència i difusió a través d'Internet i la seva adreça electrònica és <http://www.iaa.upf.es/formats>. Els articles d'aquesta revista són editats en tres idiomes: català, castellà i anglès.

Quark

Quark, ciència, medicina, comunicació i cultura és una publicació periòdica trimestral editada per l'Observatori de la Comunicació Científica (OCC) amb el patrocini de CITRAN. La direcció de *Quark* és a càrrec de Vladimir de Semir. L'objectiu fonamental d'aquesta publicació és promoure el debat cultural i l'intercanvi d'idees sobre les relacions entre la ciència i la societat o qualsevol de les seves aplicacions, amb una atenció especial als aspectes del seu coneixement, informació, difusió i divulgació.

Periodística

Des de 1989, la Societat Catalana de Comunicació edita la revista acadèmica *Periodística*. Des de l'any 1999, el Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual de la UPF participa en l'edició d'aquesta publicació, que és dirigida pel Dr. Josep M. Casasús Guri, professor d'aquest departament. *Periodística* és una revista que publica articles i treballs que tenen per objecte l'estudi dels fenòmens i els elements que integren l'activitat del periodisme en els diferents mitjans de comunicació.

Periodística es publica en català i es tradueixen al català els textos que no siguin redactats en llengües romàniques. Si el text és redactat en alguna llengua romànica, es publica en la llengua original.

Aldea Global

Des de 1999 el Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual participa en l'edició de la col·lecció «Aldea Global», una col·lecció on col·laboren els serveis de publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat Jaume I de Castelló de la Plana, la Universitat de València i la Universitat Pompeu Fabra. Aquesta col·lecció té un enfocament pluridisciplinari en l'univers de la comunicació i tracta diferents àmbits, gèneres i mitjans: premsa, ràdio, televisió, publicitat, noves tecnologies de la informació, etc.

Estudis de tercer cicle

Cursos de doctorat

Actualment el Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual organitza un curs de doctorat en comunicació social. Aquest curs de doctorat és bianual i el primer, sota la direcció del Dr. Jordi Pericot, s'està desenvolupant durant el bienni 1999-2001. El segon curs es realitzarà sota la direcció del Dr. Josep M. Casasús, durant el bienni 2000-2002.

El curs de doctorat en comunicació social té per objectiu donar als estudiants un bagatge teòric i metodològic per a desenvolupar tasques de recerca dins els diversos camps d'estudi del periodisme i la comunicació audiovisual.

Per a la realització d'aquest doctorat s'ofereixen dos itineraris diferenciats, encara que interrelacionats i amb cursos comuns. Aquests dos itineraris són Periodisme i Comunicació Audiovisual. Combinant aquests dos itineraris, apareixen quatre línies d'investigació: Teoria i processos de la comunicació social; Anàlisi del discurs i dels missatges; Noves tecnologies de la comunicació i Història dels mitjans de comunicació.

La línia de Teoria i processos de la comunicació social es centra en l'estudi multidisciplinari de la indústria de la cultura i dels components de la comunicació social: estratègies del comunicador, continguts, audiències, recepció i efectes sobre el públic.

La línia de l'Anàlisi del discurs i dels missatges es centra en l'estudi dels continguts dels missatges i dels seus significats i també dels processos d'interpretació, comprensió i lectura que desenvolupen els receptors.

La línia de les Noves tecnologies de la comunicació es centra en l'estudi de la comunicació lligada a les noves tecnologies digitals i als processos d'interacció comunicativa que generen i possibiliten.

La línia d'Història dels mitjans de comunicació es centra en l'estudi de l'evolució dels mitjans i dels professionals de la comunicació i en l'estudi de la història i l'estètica del relat audiovisual.

Tesis doctorals

Fins al moment, el nombre de tesis doctorals llegides és de vuit. Encara que el nombre no és molt elevat, hem de recordar que els cursos de doctorat del Departament són relativament recents i que, per tant, una quantitat considerable de tesis encara són inacabades. D'altra banda, hem de tenir en compte que fa pocs anys que han sortit les primeres promocions d'estudiants llicenciats en periodisme i en comunicació audiovisual. Això fa que sigui més difícil que aquests estudiants hagin tingut el temps suficient per a realitzar els seus estudis de doctorat i acabar les seves tesis.

Fins ara, les vuit tesis de doctorat llegides al Departament corresponen a professors dels Estudis de Periodisme i de Comunicació Audiovisual. De les vuit tesis, cinc corresponen a comunicació audiovisual i tres a periodisme, amb un predomini de tesis dedicades a la història i la teoria del cinema; encara que també hi ha tesis sobre l'ètica periodística, els processos de producció de la notícia o la relació entre art i noves tecnologies de la comunicació.

En tot cas, en aquests moments hi ha 42 projectes de tesis doctorals inscrits al Departament i per tant es preveu que en un futur pròxim el nombre de lectures de tesis doctorals començarà a ser més alt.

Màsters i cursos de postgrau

Quant als màsters i als cursos de postgrau, les àrees lligades al Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual desenvolupen a través de l'IDEC la següent oferta:

– Màster en arts digitals. Es un màster organitzat per l'IUA, l'IDEC i Phonos Fundació Privada. Aquest programa ofereix estudis sobre l'audiovisual i l'ús de la tecnologia digital.

– Màster en documental de creació. Aquest màster té com a objectiu formar realitzadors i productors dins el camp del documental.

– Màster en comunicació empresarial. Aquest màster forma els professionals que han de desenvolupar i liderar la comunicació d'empreses i organitzacions

– Màster en comunicació científica. El programa d'aquest màster aborda coneixements del món de la investigació científica, la seva trans-

missió als professionals i a la societat i l'anàlisi dels problemes que planteja aquesta transmissió.

- Màster en telecomunicacions de l'empresa. Aquest màster té com a objectiu formar gestors en el vessant tecnològic i empresarial.

- Màster en animació.

S'ofereixen a més a més els següents diplomes i cursos de postgrau:

- Diplomes de postgrau en comunicació científica, en comunicació mèdica i en comunicació empresarial.

- Diploma de postgrau en comunicació i tecnologies digitals.

- Diploma de postgrau en direcció d'organització i sistemes d'informació.

- Diploma de postgrau en reportatge de televisió.

- Diploma de postgrau en hipermèdia i telemàtica.

- Diploma de postgrau en direcció i gestió d'institucions, empreses i plataformes culturals.

- Diploma de postgrau en eines i idees per a la interactivitat a Internet.

- Diploma de postgrau en animació per ordinador orientat a la realització de curtsmetratges.

- Diploma de postgrau en animació tradicional.

- Curs de postgrau en comunicació científica de risc i de crisi.

- Curs de postgrau en comunicació persuasiva.

Projectes de futur

La Universitat Pompeu Fabra projecta crear un Centre Universitari de la Comunicació que s'ubicarà a l'actual Estació de França de Barcelona. Aquest centre serà compost de quatre àrees: ensenyament, producció, recerca i espai urbà.

En aquest centre s'inclouran els estudis de comunicació de la UPF, definits tant des del vessant dels continguts i els llenguatges, com des del vessant de les noves tecnologies. Així, al centre de l'Estació de França, s'ubicaran els Estudis de Comunicació Audiovisual, els Estudis de Periodisme, els Estudis d'Enginyeria en Informàtica especialitzada en Comunicació i els Estudis d'Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes.

Un dels objectius de la creació d'aquest nou Centre Universitari de la

Comunicació és el de potenciar el desenvolupament de la investigació i la innovació en el camp de la comunicació, emprant recursos i coneixements que provenen de diferents àmbits i tradicions acadèmiques. Es tracta de situar el nou Centre de la Comunicació de la UPF dins les tendències del nou món de la comunicació, per tal que la creació de continguts i usos dels llenguatges vagi a l'una amb el desenvolupament i la innovació en les noves tecnologies de la comunicació. Aquest plantejament incideix directament sobre el projecte de l'àrea d'investigació del nou Centre de la Comunicació.

Dins aquest marc es poden potenciar àrees i unitats de recerca que ja funcionen en l'actualitat, com l'Institut Universitari de l'Audiovisual (IUA), l'Àrea de Recerca i Creació Audiovisual (ARCA), l'Observatori de la Comunicació Científica (OCC) o el Grup de Disseny Periodístic Barcelona '95.

A més a més, en el camp tecnològic es preveu la creació d'un Centre de Tecnologia de la Comunicació Digital. Aquest centre s'ocuparà bàsicament de la recerca en els aspectes estrictament tecnològics lligats al problema de la comunicació i dels continguts.

També es considera la creació d'una Unitat de Recerca en Estratègies d'Imatge i Comunicació. Aquesta unitat es centrarà en l'estudi de les estratègies per a la creació d'identitats simbòliques d'elements com productes, serveis, marques, corporacions, institucions públiques, partits polítics, etc. Aquesta unitat treballarà des d'una perspectiva multidisciplinària, fonamentalment en àmbits com el disseny, la publicitat, el màrqueting, la propaganda política i les relacions públiques.

D'altra banda, s'establiran relacions per al desenvolupament de projectes conjunts amb altres centres i unitats d'investigació que ja desenvolupen, o desenvoluparan, activitats en el marc de la UPF:

– L'Institut Universitari de Lingüística aplicada (IULA) treballa en recerca fonamental i en la elaboració d'eines i recursos relacionats amb les aplicacions del llenguatge. Desenvolupa la investigació científica i tècnica dirigida a la resolució de tot tipus de problemes lingüístics i de comunicació.

– L'Observatori de Neologia és un projecte d'investigació que pretén analitzar el fenomen de l'aparició de paraules noves a través de l'observatori de la premsa d'àmplia difusió, tant en castellà com en català. Aquest observatori és estretament vinculat a l'IULA.

– Una altra línia de recerca es desenvoluparà a partir de la col·laboració amb un futur Institut de Recerca i Desenvolupament en Disseny. Aquest institut serà lligat a l'Escola de Disseny Elisava, centre adscrit a la UPF, i s'estructurarà en tres unitats d'investigació: Unitat d'economia i disseny; Unitat d'ecologia i disseny; i Unitat de noves tecnologies i disseny.

En el camp dels estudis de postgrau, s'hauran de potenciar les línies ja començades, que han estat exposades anteriorment; línies que s'han d'ampliar a partir dels següents àmbits temàtics: guionatge; conceptualització de nous formats; direcció cinematogràfica; documental i reportatge periodístic; creació de noves imatges; curtmetratges digitals; animació en 3D i 2D; efectes digitals i postproducció; muntatge i edició; producció; gestió cultural, i programació cultural.

Dins el nou Centre de la Comunicació, una de les àrees fonamentals haurà de ser l'àrea de producció. Això significa que s'han de crear unitats de producció de diferents tipus de productes propis dels sectors de la comunicació. El caràcter específic dels treballs de producció desenvolupats en un marc universitari es defineix per una relació directa amb la investigació i pel seu caràcter experimental. Per això serà necessària una política de convenis de col·laboració entre les unitats de recerca i de producció, i el sector privat de l'empresa i la indústria.

Dintre les diferents possibilitats de producció i desenvolupament de productes de comunicació, els sectors que s'haurien de potenciar prioritàriament són: creació de portals i de seus web; disseny de nous formats audiovisuals; interfícies; publicitat *on-line*; intel·ligència artificial; animació i cine digital; sistemes experts en comunicació i creació assistida.

Com s'ha indicat, durant els pocs anys d'existència del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual, els esforços s'han centrat en la consolidació de l'activitat docent en els Estudis de Periodisme i de Comunicació Audiovisual. Però a més a més s'ha realitzat una activitat investigadora apreciable, especialment dirigida a posar les bases per a un desenvolupament posterior a través de projectes rellevants i amb un perfil específic.

La missió fonamental de la investigació sobre comunicació a la UPF ha de ser la contribució a la innovació. La tasca de recerca desenvolupada a la universitat no s'ha d'entendre solament com un treball de descripció i explicació o interpretació de la realitat dels diferents àmbits de la comunicació, sinó que ha de tenir una incidència directa en el futur d'aquesta realitat, aportant propostes de desenvolupament i idees originals que contribueixin a obrir nous horitzons.

Tot això suposa assumir la responsabilitat de contribuir a definir el futur de la comunicació en els seus diferents àmbits i nivells. La investigació universitària en el camp de la comunicació ha de tenir major protagonisme i ha de donar un salt passant d'una posició d'espectador qualificat a una posició d'actor que té la capacitat d'incidir en la configuració del futur. Assumir aquest paper protagonista en la configuració del futur significa produir un coneixement que sigui operatiu per al desenvolupament de noves iniciatives en els diferents nivells del camp de la

comunicació; iniciatives que donin suport a la presa de decisions en processos que poden anar des de la gestió de noves polítiques de comunicació fins al disseny de nous formats per a programes de televisió o de portals d'Internet.

Com hem indicat, la recerca sobre comunicació a la UPF haurà de definir un perfil específic que es caracteritzi pel valor de la innovació. En funció d'aquest objectiu s'han de considerar tres decisions estratègiques rellevants:

– En primer lloc s'ha de potenciar, en la major mesura possible, la col·laboració de grups d'investigació que treballin en diferents àmbits i disciplines. No es tracta solament de relacionar ciències properes com l'antropologia, la psicologia i la semiòtica, per exemple, sinó de posar en comú coneixements sobre tradicions tècniques i científiques diferenciades que van més enllà dels àmbits específics del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual. Així, grups d'investigació propis del Departament, com els que es dediquen per exemple a l'anàlisi dels misatges audiovisuals, a la sociologia de la comunicació o a l'estudi de la comunicació científica, poden treballar conjuntament, en funció d'uns objectius concrets, amb altres grups que treballin en camps com l'enginyeria informàtica, la lingüística i les ciències cognitives o el disseny gràfic.

En aquests moments, amb tota seguretat, els projectes més innovadors sorgeixen als espais d'intersecció entre diferents disciplines i àmbits científics. D'altra banda, aquesta organització de grups de recerca en funció d'objectius concrets i compartits és segurament la forma més productiva d'optimitzar els recursos personals i materials de què disposa la UPF.

– En segon lloc, s'ha de potenciar la cultura del projecte en l'àmbit de la recerca. Habitualment, a les nostres universitats hi ha una dissociació important entre la investigació i la producció, de tal manera que ambdós àmbits no entren gairebé en relació i pertanyen a camps separats que, generalment, es distingeixen com el camp de la teoria i el camp de la pràctica. D'una banda, acostumen a desenvolupar-se treballs d'investigació i anàlisi tancats en si mateixos, els resultats dels quals es materialitzen en algun tipus de publicació, però que no tenen una aplicació concreta o més o menys directa sobre polítiques, sistemes o productes de comunicació. Tanmateix, existeix una pràctica professional de elaboració de sistemes o productes de comunicació, pràctica que és objecte de docència a les nostres universitats i que es desenvolupa segons mètodes professionals ja establerts o mitjançant actuacions creatives i imaginatives de caràcter més o menys intuïtiu. Potenciar la cultura del projecte significa conjuminar investigació i producció segons el principi de la innovació. Significa plantejar el disseny de nous sistemes i productes

de comunicació fonamentant el procés en treballs de recerca i anàlisi que permetin respondre a preguntes fonamentals, preguntes amb respostes que orientin la presa de decisions per a una configuració òptima del sistema o producte que es dissenya. En aquest mateix sentit s'ha de potenciar que els grups d'investigació s'organitzin com a laboratoris d'experimentació.

– En tercer lloc, una política de recerca orientada envers la innovació hauria de plantejar un alt nivell de col·laboració i compromís amb empreses dels diferents sectors de la indústria de la comunicació. Això significa realitzar investigacions bàsiques i aplicades, emprant estratègies de desenvolupament i innovació en els diferents sectors de la comunicació, i prendre un paper actiu en les línies per al futur sobre les quals s'estan orientant aquests sectors.